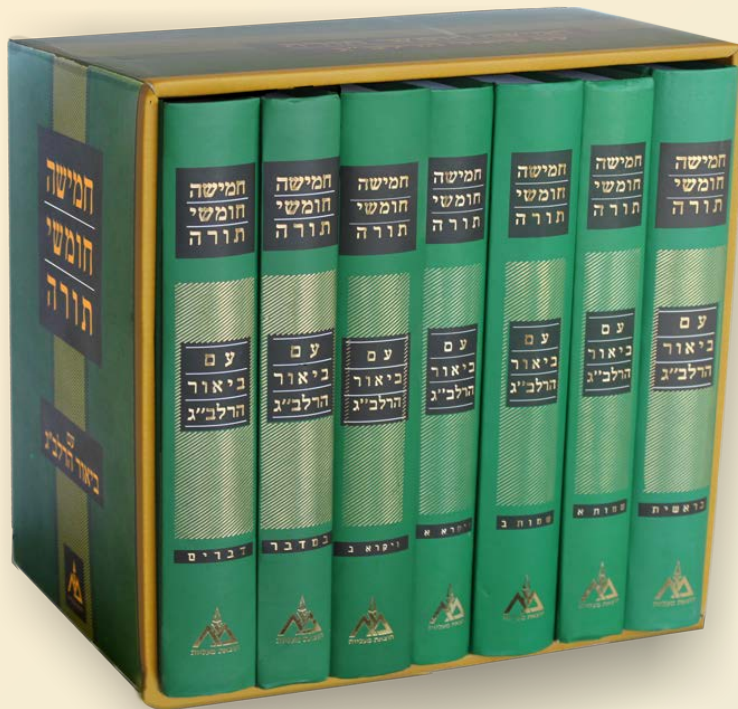

'ויבינו במקרא'

היחס של
ביאורי רלב"ג
לפיסוק הטעמים

ברוך ברנר

וּמִמַּחֲרַת – בְּקֶרְבֵּן שְׁלָמִים (וַיִּקְרָא ז', טז–יז)

וְאִם נֶדֶר אִו נִדְבָה זָבַח קָרְבָּנוֹ

בַּיּוֹם הַקָּרִיבוֹ אֶת זְבָחוֹ יֹאכֵל

וּמִמַּחֲרַת

וְהֵנוּתָר מִמֶּנּוּ יֹאכֵל.

וּמִמַּחֲרַת – בַּקֶּרְבֵּן שֶׁלִּמִּים (וַיִּקְרָא ז, טז–יז)

אִפְשָׁרוֹת א:

וְאִם נִדְרָה אִו נִדְבָה זְבַח קֶרְבָּנו

בַּיּוֹם הַקָּרִיבוּ אֶת זְבַחוֹ יֵאָכֵל וּמִמַּחֲרַת,

וְהֵנוֹתָר מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל.

וּמִמַּחֲרַת – בַּקֶּרְבֵּן שֶׁלִּמִּים (וַיִּקְרָא ז, טז–יז)

אִפְשָׁרוֹת ב:

וְאִם נִדָּר אִו נִדְּבָה זָבַח קֶרְבָּנוּ

בַּיּוֹם הַקָּרִיבוּ אֶת זָבָחוֹ יֹאכֵל,

וּמִמַּחֲרַת וְהֵנוֹתָר מִמֶּנּוּ יֹאכֵל.

וּמְמַחֲרֵת – בַּקֶּרְבֵּן שֶׁלִּמִּים (וַיִּקְרָא ז, טז–יז)

רש"י:

וּמְמַחֲרֵת וְהַנּוֹתֵר מִמֶּנּוּ בְרֵאשׁוֹן יֹאכֵל –

וַי"ו זֶה יִתִּירָה הִיא, וַיֵּשׁ כַּמּוֹהָ הַרְבֵּה בַּמִּקְרָא,

כַּגּוּן: 'וַיֵּלֶךְ בְּנֵי צְבָעוֹן וַאֲיֵה וְעֵנָה' (בְּרֵאשִׁית לו, כד),

'תֵּת וְקֹדֶשׁ וְצָבָא מְרִמָּס' (דְּנִיָּאל ח, יג).

וּמְמַחֶרֶת – בְּקֶרְבֵּן שְׁלָמִים (וַיִּקְרָא ז, טז–יז)

רַאב"ע:

וּמְמַחֶרֶת אֹתוֹ הַיּוֹם.

וַי"ו 'וְהֵנֹתֶר מִמֶּנּוּ' – כַּפ"א רֶפֶה בְּלִשׁוֹן יִשְׁמַעֵאל,

וְכַמֹּוהוּ: 'וַיַּעֲזֹב אֶת עֶבְדֵי' (שְׁמוֹת ט, כֵּא),

גַּם 'וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ וְבָהוּ' (בְּרֵאשִׁית א, ב).

וממחרת – בקרבן שלמים (ויקרא ז, טז–יז)

רלב"ג (עמ' 177–176):

ואם נדר או נדבה זבח קרבנו, ביום הקריבו את
זבחו יאכל – למדנו מזה שמצוה מן המובחר
לאוכלו ביום הראשון, אך לא ייפסל הנותר.
ולזה אמר אחר זה: וממחרת והנותר ממנו יאכל –
רוצה לומר: וממחרת הנה הנותר ממנו יאכל...

וּמְמַחֶרֶת – בְּקֶרְבֵּן שְׁלָמִים (וַיִּקְרָא ז, טז–יז)

רלב"ג (עמ' 177–176):

...או תהיה וא"ו 'והנותר' נוספת,

כוא"ו 'וְאַיִה וְעֵנָה' (בראשית לו, כד),

'נִרְדָּם וְרָכַב וְסוּס' (תהלים עו, ז);

וענינו: וממחרת הנותר ממנו יאכל.

וּמִמְחֶרֶת – בְּקֶרְבֵּן שְׁלָמִים (וַיִּקְרָא זֶה טֹז–יֹז)

וּלְפִי טַעְמֵי הַמִּקְרָא?

וּמִמַּחֲרַת – בַּקֶּרְבֵן שְׁלָמִים (וַיִּקְרָא ז, טז–יז)

לְפִי טַעְמֵי הַמִּקְרָא

וְאִסְיַדְהוּ אֲיֹ נִדְבָהּ זָבַח קֶרְבָּנֹו

בְּיָוֶם הַקָּרִיבֹו אֶת־זֶבַחֹו יֵאָכֵל

וּמִמַּחֲרַת וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל:

בַּיּוֹם הַנְּשִׁלִּישִׁי – בַּקֶּרְבֵּן שֶׁלֹּמִים (וּיקרא ז, טז–יז)

וּבַפֶּסֶח הַבֹּא:

וְהֵנֹתֶר מִבְּשַׂר הַזֶּבַח

בַּיּוֹם הַנְּשִׁלִּישִׁי

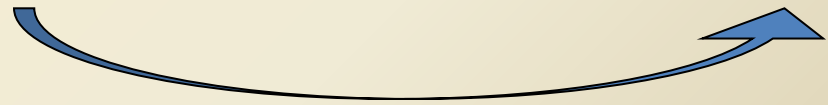
בְּאֵשׁ יִשָּׂרֵף

בַּיּוֹם הַנְּשִׁלְיָנִי – בַּקֶּרְבֵּן שֶׁלִּמִּים (וַיִּקְרָא ז, טז–יז)

אפשרות א:

וְהֵנֹתָר מִבְּשֵׁר הַזֶּבַח בַּיּוֹם הַנְּשִׁלְיָנִי

בְּאֵשׁ יִשָּׂרֵף

ביום הַנְּשִׁילִישִׁי – בקרבן שלמים (ויקרא ז, טז–יז)

אפשרות ב:

וְהֵנֹתָר מִבְּשַׁר הַזֶּבַח

בַּיּוֹם הַנְּשִׁילִישִׁי בְּאֵשׁ יִשָּׂרָף

בִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי – בַּקֶּרְבֵּן שְׁלָמִים (ויקרא ז, טז–יז)

רמב"ן:

והנותר מבשר הזבח ביום השלישי – אין ענין
הכתוב שיהיה הנותר ליום השלישי נשרף, ויאכל
בלילה...

אבל 'ביום השלישי' אינו דבק עם 'והנותר', אבל
הוא דבוק עם 'באש תשרף';

יאמר כי הנותר מבשר הזבח, שלא נאכל ביום
הקריבו וממחרת, ישרף באש ביום השלישי בבקר...

בַּיּוֹם הַנְּשִׁילִישִׁי – בַּקֶּרְבַּן שְׁלָמִים (ויקרא ז, טז–יז)

רמב"ן (המשך):

...זהו שאמרו (זבחים נה א) נאכלים לשני ימים ולילה אחד, כי בלילה השני אינו נאכל ולא נשרף, כי הצריך הכתוב לשריפת פסולי המוקדשים הללו שתהיה ביום, כמו שהקרבת הכשרים ביום.

בַּיּוֹם הַנְּשִׁילִישִׁי – בַּקֶּרְבֵן שֶׁלִּמִּים (וַיִּקְרָא ז, טז–יז)

פִּיסוּק הַטַּעֲמִים – כַּאֲפֻשְׁרוֹת ב, וְכַרְמֵב"ן

וְהַנּוֹתָר מִבְּשַׂר הַזֶּבֶחַ

בַּיּוֹם הַנְּשִׁילִישִׁי בְּאֵשׁ יִשָּׂרֵף

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי – בַּקֶּרְבֵן שֶׁלִּמִּים (ויקרא ז, טז–יז)

רלב"ג (עמ' 177):

והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף –

מפני שלא אמר "והנותר ממנו עד בקר", למדנו שבבוא

הלילה אחר עבור היום השני יהיה נפסל בנותר, כי אז

יכנס היום השלישי, לפי שהימים התוריים הם מתחילים

מהערב, כמו שביארנו במה שקדם...

בַּיּוֹם הַנְּשִׁילִישִׁי – בַּקֶּרְבֵּן שֶׁלִּמִּים (וּיקרא ז, טז–יז)

רלב"ג (המשך):

ואומרו באש ישרף – יחוייב העשותו ביום, לפי מה
שהתבאר מהשורשים הכוללים, ולזה ימתינו לשורפו
עד בוקר יום שלישי...

בַּיּוֹם הַנְּשִׁילִישִׁי – בַּקֶּרְבֵּן שֶׁלִּמִּים (ויקרא ז, טז–יז)

רלב"ג (בפתיחה לביאור התורה, עמ' 7):

המקום הרביעי, שהפעולות שזכרה אותם התורה ראוי שיובנו באופן אשר יורגל ענין אלו הפעולות, ובאופן שיהיו בו יותר שלמות.

משל מה שביארו לפי המורגל, אומרו: 'ונפל שמה שור או חמור' (שמות כא, לג), אמרו רבותינו ז"ל: "ונפל – עד שיפול בדרך נפילה" (בבא קמא נ, ב; נג, א); ומה שביארו מתנאי הרבה מהפעולות, שיהיו ביום – כי המורגל מהפעולות הוא שיהיו ביום, לא בלילה, עם שבו גם כן תהיינה יותר שלמות...

אשר יזה עליה – מדם החטאת (ויקרא ו, כ)

כֹּל אֲשֶׁר יִגַע בְּבִשְׂרָה יִקְדָּשׁ

וְאֲשֶׁר יִזָּה מִדָּמָה עַל הַבֶּגֶד

אֲשֶׁר יִזָּה עָלֶיהָ

תִּכְבֵּם בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ

אשר יזה עליה – מדם החטאת (ויקרא ו, כ)

כָּל אֲשֶׁר-יִגַע בְּבִשְׂרָהּ יִקְדָּשׁ

וְאֲשֶׁר יִזֶה מִדַּמָּהּ עַל-הַבְּגָד אֲשֶׁר יִזֶה עָלֶיהָ תִּכְבֵּס בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ:

רש"י: ואשר יזה מדמה על הבגד – ואם הוזה מדמה על הבגד, אותו מקום דם הבגד אשר יזה עליה תכבס בתוך העזרה.

אשר יזה עליה – מדם החטאת (ויקרא ו, כ)

כָּל אֲשֶׁר-יִגַע בְּבִשְׂרָהּ יִקְדָּשׁ:

וְאֲשֶׁר יִזֶּה מִדַּמָּהּ עַל-הַבְּגָד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תִּכְבֵּס בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ:

רלב"ג: ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה – מפני שאמר 'מדמה... אשר יזה עליה', למדנו שזה יהיה קודם ההזאה, ובדם הראוי להזאה – והוא הדם שקיבלו בכלי שרת ויש בו שיעור הזאה

חריגות מפיוסוק הטעמים – בשירת האזינו

(י) יִמְצְאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֵהוּ יִלֵּל יְשֻׁמָּן

יִסְבְּכְנֶהוּ יְבוֹנְנֶהוּ יִצְרְנֶהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינָיו:

לפי רלב"ג: יִמְצְאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר, וּבְתֵהוּ יִלֵּל יְשֻׁמָּן יִסְבְּכְנֶהוּ,

יְבוֹנְנֶהוּ, יִצְרְנֶהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינָיו.

(יט) וַיֵּרָא יְקֹנָה וַיִּנָּאֵץ מִכַּעַס בְּנָיו וּבְנֹתָיו:

לפי רלב"ג: וַיֵּרָא ה', וַיִּנָּאֵץ מִכַּעַס בְּנָיו וּבְנֹתָיו.

חריגה מגבולות הפסוק – ואשר יגאל מן הלויים

ויקרא כה, לב:

וְעֵרֵי הַלְוִיִּם בְּתֵי עֵרֵי אַחֲזַתָּם,
גְּאֵלַת עוֹלָם תִּהְיֶה לְלוֹוִיִּם.

רלב"ג (עמ' 424):

וערי הלויים בתי ערי אחזתם גאלת עולם תהיה ללויים —
למדנו שהלויים גואלים באיזה עת שירצו, אף על פי שלא
היה שתי שנים ביד הקונה אותם.

חריגה מגבולות הפסוק – ואשר יגאל מן הלויים

ויקרא כה, לג:

וְאִשֶּׁר יִגְאֹל מִן הַלְוִיִּים

וַיֵּצֵא מִמֶּכֶר בַּיִת וְעִיר אַחֲזָתוֹ בַּיּוֹבֵל

כִּי בְתֵי עָרֵי הַלְוִיִּים הוּא אַחֲזָתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

רש"י: ואשר יגאל מן הלויים – ואם יקנה איש בית או עיר מהם.

ויצא ביובל – אותו ממכר של בית או של עיר וישוב ללוי שמכרו, ולא יהא חלוט כשאר בתי ערי חומה של ישראל. וגאולה זו לשון מכירה.

חריגה מגבולות הפסוק – ואשר יגאל מן הלויים

רלב"ג (עמ' 424):

ואשר יגאל מן הלויים – למדנו מזה שמי שהוא מן הלויים,
אף על פי שאינו לוי, כמו שהיה בן בת לוי, דינו בענין
הגאולה כדין הלויים.

והנה הרצון בזה:

גאולת עולם תהיה ללויים ולאשר יגאל מן הלויים.

חריגה מגבולות הפסוק – ואשר יגאל מן הלויים

ישראל שירש את אבי אמו לוי – הרי זה גואל כלויים אף על פי שאינו לוי; הואיל והערים או השדות של לויים, גואל לעולם, שדין זה תלוי במקומות אלו ולא בבעלים.

(רמב"ם, הלכות שמיטה ויובל יג, ח)

חריגה מגבולות הפסוק – וירשׁתם אתה וישבתם בה

דברים פרק יא

(לא) כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן לְבֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר־יְקַנֶּה אֱלֹהֵיכֶם נִתֵּן לָכֶם וִירֻשְׁתֶּם אֹתָהּ וַיִּשְׁבְּתֶם־בָּהּ:

(לב) וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי
נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם:

רלב"ג (בפירושו הראשון): "אחר שיירשו אותה וישבו בה
ישמרו לעשות תמיד כל החוקים והמשפטים..."

חריגה מגבולות הפסוק – וְהָעִמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְּקֵי

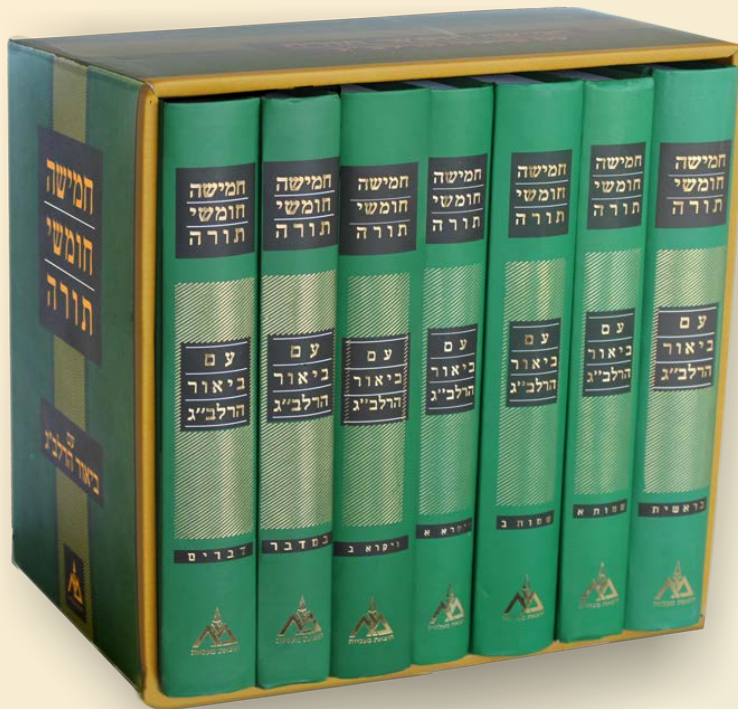
במדבר פרק יד

(כד) וְעַבְדֵי כָּל־בַּיִת יַעֲקֹב הָיִתְּהָ רֹחַ אֲחֵרֶת עִמּוֹ וַיִּמְלֵא אֲחֵרֵי וְהִבִּיאתִיו אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשָׁנָה:

(כה) וְהָעִמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְּקֵי מִחֹר פָּנָיו וְסָעוּ לְכֶם הַמְדַבָּר דְּרֹךְ יַם־סוּף: פ

רלב"ג (בפירושו השני): "ואפשר שנאמר שזה הפסוק דבק אל הפסוק הקודם לו, והוא שזרעו יורשנה ויוריש גם כן העמלקי והכנעני שהוא יושב בעמק אצל ההר ההוא".

'ויבינו במקרא'

היחס של
ביאורי רלב"ג
לפיוסוק הטעמים

ברוך ברנר

אזכור הטעמים באופן מפורש?

דברי הימים א כה, ו

כָּל-אֵלֶּה עַל-יְדֵי אֲבִיהֶם בַּנְּשִׁיר בַּיִת יְקֹזֵק בְּמִצְלָתֵי־נְבָלִים וְכַנְרֹת
לְעִבְדַת בַּיִת הָאֱלֹהִים עַל יְדֵי הַמֶּלֶךְ אֶסְרָף וַיְדוּתוּן וְהִימָן:

רלב"ג:

לעבודת בית האלהים על ידי המלך אסרף וידותון והימן – לפי
פיסוק הטעמים ידמה, שקרא אסרף מלך לשאר הלויים המשוררים, כי
היה הראש להם.

ונכון הוא שיהיה אומרו 'על ידי המלך' שב אל דוד, כי המלך סידר
ענינם בזה; ויהיה אומרו 'אסרף וידותון והימן' שב אל מה שאמר 'כל
אלה על ידי אביהם'; רוצה לומר, שאביהם הם אסרף וידותון והימן.